

Estudi del barri del Cabanyal- Canyamelar

Setembre, 2015

Secció d'Estudis, Planificació i Formació
Amb la col·laboració del estudiants de sociologia de la Universitat de València:
Andrés Marco Pérez, Zahia Guidoum Castiblanque, i Roberto Asensi Latorre

ÍNDEX

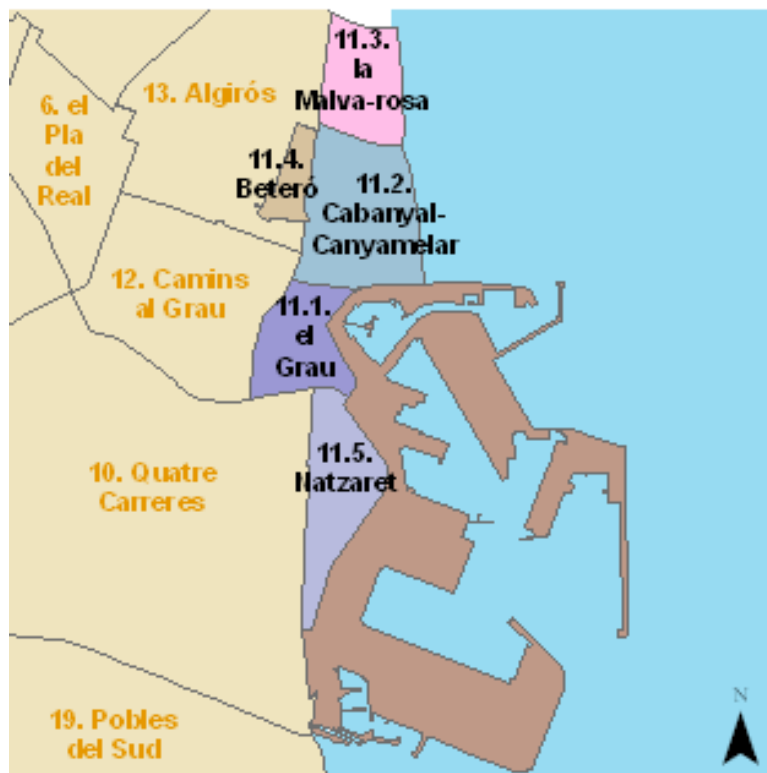
	Pàgina
1. Entorn geogràfic del barri del Cabanyal-Canyamelar.....	3
2. Aproximació als seus antecedents històrics.....	7
3. El Cabanyal-Canyamelar en l'actualitat.....	11
3.1 El conflicte al Cabanyal-Canyamelar.....	16
3.2. Principals entitats presents al barri.....	19
4. Dades sobre la població i el barri.....	23
5. Recursos públics i privats del barri.....	36
5.1. Educació.....	36
5.2. Sanitat.....	37
5.3. Altres recursos.....	39
6. Centre Municipal de Serveis Socials Malva-rosa.....	42
7. Associació de Veïns i Veïnes Cabanyal-Canyamelar.....	52
8. Conclusions.....	56
9. Bibliografia.....	59

1. ENTORN GEOGRÀFIC DEL BARRI DEL CABANYAL-CANYAMELAR

El barri del Cabanyal-Canyamelar forma part del districte municipal (número 11) dels Poblatos Marítims, juntament amb els barris de la Malva-rosa, Beteró, el Grau i Natzaret.

El districte dels Poblatos Marítims limita per l'oest amb els districtes d'Algirós, Camins al Grau i Quatre Carreres, pel nord limita amb el terme municipal d'Alboraia, i pel sud i el sud-est limita amb el port de València. Al seu límit oriental, com es pot observar en el mapa, limita amb la mar, amb el Mediterrani; la banda sud, amb el port, i la banda nord, amb les platges de la Malva-rosa i les Arenes.

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València.

El barri del Cabanyal-Canyamelar ocupa un lloc central dins del districte, amb una població de 20.580 habitants i una extensió de 134,9 hectàrees, segons l'Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València. És el barri més poblat i més extens dels Poblatos Marítims.

Les grans vies de circulació delimiten l'espai del Cabanyal-Canyamelar pel nord i per l'oest. Així, el bulevard de la Serradora separa el Cabanyal-Canyamelar dels barris de Beteró i Aiora; aquest últim pertany al districte d'Algirós, al seu límit occidental. Pel nord, l'avinguda dels Tarongers separa el barri de la Malva-rosa. Aquestes vies de circulació no sols delimiten el barri, sinó que el separen de la trama viària de la resta de la ciutat i en fan una trama diferenciada.

Pel sud, el barri limita pel carrer de Francesc Cubells amb el barri del Grau, que té una certa continuïtat amb el Cabanyal i amb la Marina Reial Joan Carles I, des de la plaça de l'Armada Espanyola fins al mar Mediterrani. Finalment, el barri limita a l'est amb la platja del Cabanyal, també coneguda com a *platja de les Arenes*, en referència a l'antic balneari i actual hotel que es troba allí.

El barri es caracteritza pels seus carrers llargs i estrets en forma de quadrícula i amb dos carrers amples transversals, Pintor Ferrandis i Mediterrani, corresponents a les antigues sèquies dels Àngels i del Gas que separen les tres zones del barri: el Cap de França, el Cabanyal i el Canyamelar. No obstant això, a més d'aquesta distribució, la més important significativament per la seua tradició, en trobem una altra divisió en funció de la distribució geogràfica del barri causada pel desenvolupament històric del barri i els seus límits, conformada en tres zones.

La primera comprén el nucli històric del barri comprés entre els carrers del Doctor Lluch i d'Escalante, té un traçat geomètric i tots els carrers són rectilinis, paral·lels i perpendiculars al front marítim de llavors, sense presentar girs que compliquen la trama de carrers de la zona.

La segona zona comprén entre el carrer d'Escalante i el bulevard de la Serradora, on es va expandir el barri fins al seu límit amb el ferrocarril. Presenta una certa continuïtat, encara que no tan geomètrica, ja que compta amb la presència de places i carrers irregulars i, a vegades, discontinus.

Per acabar, la tercera zona comprén des del carrer del Doctor Lluch fins al front marítim, una zona que ha anat augmentant amb el creixement del port. La trama històrica del barri es trenca en aquesta zona per la barrera que va suposar el ferrocarril,

Finalment, cal remarcar que el tramvia és un element important dins de l'entorn geogràfic del barri, ja que tradicionalment ha sigut un mitjà de connexió amb el centre de la ciutat, des de l'existència de l'anomenat popularment *trenet*. Així doncs, en l'actualitat hi ha diferents línies del tramvia modern que substitueixen el trenet i comuniquen el barri amb la resta de València, al marge de la xarxa d'autobusos, de la qual parlarem més endavant. El tramvia no entra al nucli històric del barri, sinó que el voreja. En primer lloc, veiem la línia de tramvia més antiga, la línia 4. Va ser construïda en 1994 i el seu recorregut comença a l'avinguda dels Tarongers fins a arribar al carrer d'Eugènia Viñes, on descendeix fins a l'avinguda del Mediterrani, perpendicular a l'anterior, la travessa fins a arribar a l'avinguda del Doctor Lluç, per on ascendeix fins a desembocar a la séquia de la Cadena, i torna a pujar per l'avinguda dels Tarongers; simula, per tant, un circuit tancat.

La segona línia de tramvia s'inaugurà a l'abril de 2007 i va consistir en la prolongació de la línia 5 fins a la marina esportiva pel carrer de Francesc Cubells, la plaça de l'Armada Espanyola i el carrer de Marcos Sopena, és a dir, pel límit sud del barri. Posteriorment es va reanomenar com a línia 8. Al setembre d'aquell mateix any es va inaugurar la línia 6, Tossal del Rei – Marítim-Serrería, que coincideix amb el traçat de la línia 4 i es bifurca a l'avinguda del Mediterrani per a enllaçar amb el recorregut de la línia 8. Aquesta nova línia connecta el barri del Cabanyal-Canyamelar i el districte de Rascanya. En la imatge següent podem observar el traçat de les tres línies de metro en el seu recorregut pel barri del Cabanyal-Canyamelar.

Font: Metrovalencia, Ferrocarrils de la Generalitat Valenciana

2. APROXIMACIÓ ALS SEUS ANTECEDENS HISTÒRICS

Els primers assentaments de pescadors a la zona estudiada es remunten al segle XIII. El mateix Jaume I, interessat que cresquera l'activitat pesquera, va col·laborar perquè aquests pescadors anaren edificant a la zona construint petites barraques en primera línia de la platja: es formava així el primitiu barri de pescadors. L'origen del barri és, per tant, inconcebible sense el mar i sense els seus pescadors o mariners.

Ja ben entrat el segle XV el barri comença a conèixer-se amb el nom del Cabanyal-Canyamelar, ja que aquella gent de mar que el poblava vivia en autèntiques cabanyes amb parets de canyes verticals lligades a altres d'horitzontals i sostres molt aguts per al fàcil escorriment de l'aigua. Així, aquest barri marítim de la ciutat va rebre el nom de Cabanyal.

A principi del XIX, el Cabanyal ja comptava amb una població d'una certa importància numèrica, més de 1.500 persones, la majoria pescadors. Els mariners pensaven que això era prou motiu per a reclamar una parròquia autònoma. Així, Antonio Sanchis (1998) explica que “debido a sus peculiaridades, el conjunto del Cabanyal, Canyamelar y Cap de França adquirió autonomía municipal diez años después del Grau, y de 1836 a 1897 fue municipio independiente con el nombre de Poble Nou de la Mar”.

Poble Nou de la Mar o Pueblo Nuevo del Mar, com es denominava aleshores la zona, no és una realitat compacta, sinó que està subdividit al seu torn en tres zones subdividides per les dues séquies que creuen perpendicularment el barri. Una primera zona, més propera al Grau, és la que es coneixerà com a *Canyamelar*; la segona, el *Cabanyal* pròpiament, que s'estén des de la séquia d'en Gasc o séquia del Gas fins a la séquia dels Àngels; la tercera zona, *Cap de França*, és la més xicoteta i comprén des de la séquia dels Àngels fins a la séquia de la Cadena, actualment l'avinguda dels Tarongers i límit amb la Malva-rosa. Fins al segle XX, aquesta divisió és palpable perquè la séquia solament comptava amb un pont que comunicava les dues parts del barri. La població es dedica tant a la pesca com a l'agricultura i comença a plantejar-se la conveniència de disposar els carrers en direcció paral·lela al mar. El creixement del

barri seguirà des d'aleshores aquest plantejament, en estreta relació amb el creixement continu del port.

Séquia del Gas al Cabanyal, any 1906. Actualment, avinguda del Mediterrani, des del carrer del Doctor Lluch.

Font: <http://valenciadesaparecida.blogspot.com.es>

Al mateix temps, el creixement del port i la decisió política de posar naus industrials portuàries a la zona del Canyamelar i les naus pesqueres a la zona del Cabanyal, va fer que en aquesta última zona se situaren els pescadors i els patrons pesquers, mentre que a la zona del Canyamelar s'assentaren els obrers i patrons de l'activitat portuària, de manera que es marcava així una certa divisió sociogeogràfica dins del mateix barri, aleshores municipi.

Font: <http://valenciadesaparecida.blogspot.com.es>

L'entrada en el segle XX havia de portar moltes novetats per al Poble Nou de la Mar; la principal era la pèrdua de la seua independència i la unió definitiva amb la ciutat de València per mitjà de la incorporació del seu ajuntament, amb caràcter general, al municipi de València. Així doncs, i a pesar que una part dels veïns del Cabanyal sempre han estat en contra d'aquesta annexió, el 7 de juny de 1897 l'Ajuntament del Cabanyal, convençut dels nombrosos avantatges que aquesta unió suposarava, s'incorpora al municipi de València.

A partir d'aquest moment i fins a mitjan segle XX, cal assenyalar certes fites interessants de l'evolució del Cabanyal. Per exemple, la construcció del Casinet com a símbol d'emancipació obrera/pesquera, un símbol del seu progrés. Per aquesta raó, el nom del carrer que el flanqueja és "Progrés", cosa que sembla voler significar un nou horitzó de millora enfront del període anterior.

Una segona fita important es va produir el 1957 amb motiu de la riuada que afectà tot València i va pertorbar considerablement la vida dels poblats marítims. L'aigua cobria les cases del Cabanyal, que eren d'una planta, i la planta baixa de les cases que tenien una o dues plantes. Després de la riuada, la majoria de les cases del Cabanyal hagueren de ser reformades (calgué que pujaren les cases uns 40 cm) per solucionar els problemes que va ocasionar.

Cal destacar també la construcció el 1961 de l'Ateneu Marítim, que en l'actualitat continua tenint activitat cultural i que comprén aproximadament 600 socis, segons dades actualitzades de l'Ajuntament de València.

El final del segle XX ha estat marcat per les reivindicacions ciutadanes relacionades amb la rehabilitació del barri i l'ampliació de l'avinguda de Blasco Ibáñez. El projecte municipal de prolongació d'aquesta avinguda s'ha de contextualitzar en les transformacions del segle XX i principi de l'actual. Cal buscar-ne l'origen a final de la dècada dels huitanta, amb la "reconversió de la indústria del turisme". La prolongació de l'avinguda fins a la mar i la renovació residencial d'una zona que es troba vora la platja formen part del conjunt integrat d'intervencions i actuacions en infraestructures que s'han fet a la ciutat l'última dècada amb la finalitat de projectar-la nacionalment i internacionalment com a destinació turística. Aquest plantejament, defensat per l'equip

de govern municipal anterior, ha provocat tensions constants en els últims anys amb el moviment veïnal organitzat al voltant de la plataforma Salvem el Cabanyal, que planteja la seua oposició a la prolongació de l'avinguda de Blasco Ibáñez, així com una ordenació del territori conservacionista.

3. EL CABANYAL-CANYAMELAR EN L'ACTUALITAT

El Cabanyal ha tingut una consideració molt important de poble pel seus propis pobladors que es manté fins els nostres dies. Això ho podem veure en expressions com “me'n vaig a València”, en la relació de les persones, que es coneixen totes entre si, o com els edificis més emblemàtics del barri encara són referent de la vida veïnal: l'església, el mercat, el casino, l'existència de festes i rituals propis com la Setmana Santa Marinera, falles molt participatives... Fins i tot l'entramat del barri, de carrers perpendiculars i paral·lels a la mar diferents de la resta de la ciutat, que va créixer en cercles concèntrics. Tot això ha fet que perdurara com un barri molt diferenciat de la resta de la ciutat.

Vista aèria del barri del Cabanyal-Canyamelar

Quant als últims anys, la comunicació del barri amb la resta de la ciutat tant per transport privat com per transport públic ha millorat des del soterrament de les vies del ferrocarril al seu pas per Serradora. Així, el barri compta amb una bona connexió de transport públic amb el centre de la ciutat i els barris propers. Les línies de tramvia connecten el barri amb la universitat i la xarxa de metro, que arriba fins a l'aeroport i comarques properes. Així, de la mateixa manera, les línies de l'EMT vertebraven el barri i la línia 19 té una presència important en la vida del barri. Tot i això, des de l'associació de veïns remarquen la necessitat de millorar el carril bici al barri.

Pel que fa al comerç del barri, continua sent, amb poques paraules, majoritàriament tradicional, i afecta especialment la zona de prolongació, com veurem

més endavant, tot i que en els darrers anys hi ha hagut un nou tipus de comerç especialment prolífic: els comerços de restauració i, en sobretot, els bars amb terrassa, principalment ubicats a les travessies del barri.

Per acabar, pel que fa a la situació general de l'espai, en els últims quinze anys, paral·lelament a la pervivència dels seus trets tradicionals, s'ha produït un doble moviment. En un primer lloc, un moviment de trets urbanístics per part de l'Administració emmarcat en el projecte de actuació amb el pla de reforma interior i els voltants de la zona afectada, així com un altre moviment de gentrificació localitzada, que passem a definir breument.

D'una banda, a partir de la iniciació del projecte de prolongació de l'avinguda de Blasco Ibáñez fins al mar, el barri ha patit un procés de degradació. Això és perquè les cases de la zona on estava projectada l'ampliació ha sigut objecte d'expropiació i/o d'abandó. Aquestes cases abandonades i expropiades van ser ocupades per famílies en situació d'exclusió social i marginalitat. Així, és en aquesta zona on, a poc a poc, i amb una certa permissivitat de les administracions, es concentra l'ocupació d'habitatges i persones que viuen en situació de marginalitat. Dins d'aquesta zona, cal remarcar els blocs portuaris (Ruiz Jarabo), focus de concentració de persones amb altes necessitats, i els carrers de Sant Pere i del Progrés. Així doncs, les situacions de marginalitat comporten un risc en molts casos per a la salut i la integritat física de les persones que hi viuen, ja que en molts casos manquen d'aigua corrent i llum. Això ha provocat que els discursos socials associen aquests col·lectius amb la degradació de la zona. A més, les zones properes a la zona zero també s'han degradat per l'efecte denominat *creixement en taca d'oli* (García Pilán y Ruiz Torres, 2013), que es produeix pel temor d'estar prop de la zona que és percebuda com més perillosa. Tot això s'ha precipitat com a conseqüència de la paralització de reformes en els habitatges que ha impactat tot el barri i ha accentuat la seua degradació. Així doncs, al voltant d'aquesta zona, a uns 300, 400 o 500 metres el comerç quasi ha desaparegut.

Font: *El País*, 14-7-2012. “La revolución Jarabo”. Blocs portuaris, en l'actualitat.

D'altra banda, la política de grans esdeveniments ha propiciat que al barri hi haja espais immersos en un procés d'incipient gentrificació, entesa aquesta com un procés de millores físiques o materials i culturals que tenen lloc en alguns centres urbans vells, de manera que experimenten una apreciable elevació del seu estatus. Els esdeveniments com la Formula 1 o la Copa de l'Amèrica, per exemple, han contribuït a això al costat de la construcció del passeig marítim (dels anys 80, pensat més per a la ciutat que per al barri). Així, apreciem que al voltant de la Marina Reial i a la zona propera de la platja s'ha concentrat el negoci d'oci i hostaleria, on destaquen els restaurants de la platja, l'hotel Las Arenas i els pubs del port. També aquesta gentrificació s'ha pogut apreciar al voltant del bulevard de la Serradora, per on abans passaven les vies del ferrocarril, com també altres edificis propers a l'estació del Cabanyal, o uns altres com el tanatori, la biblioteca i la millora dels jardins i enllumenat, entre altres millores. Però l'impacte d'aquestes millores no ha tingut un efecte que augmentà la qualitat de vida del barri, ja que podríem dir que aquests processos corresponen a una gentrificació localitzada, és a dir, les millores només han tingut efecte de millora al voltant d'on s'han fet les actuacions i no en el conjunt del barri.

Amb aquest panorama convuls, volem fer menció del moviment social que s'ha produït i destacar els seus principals protagonistes.

Cases al carrer d'Eugènia Viñes, juliol de 2015

CMAPM, Centre Municipal d'Activitats per a Persones Majors. Cabanyal-Canyamelar, juliol de 2015

Mercat municipal del Cabanyal, juliol de 2015

3.1. EL CONFLICTE AL CABANYAL-CANYAMELAR

La lluita entre el govern municipal anterior i el barri del Cabanyal ha sigut una de les més notòries i llarga a l'Estat espanyol (Navarro, 2014). Des de l'any 1998, quan es produeix l'aprovació del PERI (Pla Especial de Reforma Interior)¹, l'evolució del barri ha estat molt marcada per l'enfrontament amb aquests plans per part de les organitzacions del barri del Cabanyal-Canyamelar, i també entre diferents col·lectius dins del barri.

En 1997, la Junta de Govern de l'Ajuntament de València va acordar la redacció d'un pla de reforma interior amb la finalitat de prolongar l'avinguda de Blasco Ibáñez fins a la mar, un projecte que es va trobar l'oposició fèrria del veïnat del Cabanyal (Vilanova, 2008). Per aquest motiu, en 1998 es va iniciar des de l'Ajuntament un expedient per a redactar un pla especial de reforma interior, on tres alternatives ven ser sotmeses a una votació popular (Herrero & Soldevilla, 2010).

A partir d'aquest moment s'agrupen les associacions de veïns, una associació de comerciants, altres col·lectius i tots els partits polítics de l'oposició al voltant de la plataforma Salvem el Cabanyal, on coordinen la seua posició davant de les tres alternatives (Herrero & Soldevilla, 2010). Salvem el Cabanyal i l'Associació de Veïns van redactar un escrit en què es demanava una nova planificació urbana amb participació veïnal que respectara el patrimoni i la trama urbana i que no suposara enderroc generalitzats (Vilanova, 2008). El suport a aquest escrit fou de més de 3.000 signatures, i finalment el 98,22 % dels signants d'escrits van prendre posició en contra de la prolongació, mentre que 19 signants, un 0,57 % del total, es van manifestar a favor de la prolongació (Vilanova, 2008). Però finalment es va publicar que l'opció més votada era la segona opció, amb 14 vots, perquè era el que més nombre d'escrits² tenia, i el 2001 s'aprovava el projecte definitiu.

La plataforma Salvem el Cabanyal va organitzar-se per a fer una oposició fèrria al PEPRI i utilitzà totes les vies d'actuació possibles, des de la protesta ciutadana amb

---

¹ A partir l'exposició pública del pla en 1999 començarà a dir-se PEPRI (Pla Especial de Protecció i Reforma Interior).

² El nombre d'escrits fou el criteri utilitzat per l'Ajuntament per a triar-ne alternativa. Per aquesta raó, encara que l'escrit proposat per l'Associació de Veïns i Salvem el Cabanyal era el més signat, no va guanyar.

mobilització social a la difusió del seu missatge pels mitjans de comunicació nacionals i internacionals, la recerca de suport de figures d'autoritat en l'acadèmia, l'intercanvi cultural, la promoció de l'educació i l'herència cultural del Cabanyal i l'ús de les vies legals de les institucions amb la finalitat de paraitzar el pla.

Així, la primera mesura per a paraitzar-lo fou utilitzar els mecanismes legals, i va interposar recursos legals atenent tant la via urbanística com la via patrimonial. El primer recurs contenciós per la via urbanística davant del TSJCV va decretar la suspensió cautelar del pla al març de 2002 (Herrero & Soldevilla, 2010). Mentrestant, per la via patrimonial, oberta en 1999, el 2004 el TSJM dictamina a favor dels veïns del Cabanyal, una resolució contra la qual van recórrer el Ministeri i la Generalitat Valenciana. L'any 2004, el TSJCV aprova el pla, i el 2008 desestima el recurs presentat per la via urbanística i la tanca (Herrero & Soldevilla, 2010). Però l'any 2009 el Tribunal Suprem dóna validesa a la sentència del TSJM i al desembre del mateix any es publica una orde del Ministeri de Cultura on es declara que el PEPRI “determina l'espoliació del conjunt històric del Cabanyal” i obliga l'Ajuntament a aturar la seua execució (Herrero & Soldevilla, 2010).

Les relacions entre els veïns del Cabanyal organitzats al voltant de Salvem el Cabanyal i l'Ajuntament de València eren inexistents i hi havia una oberta hostilitat, les posicions estaven completament enfrontades: així, el govern municipal defensava que l'única solució per a regenerar i revitalitzar el barri era el PEPRI, una visió que defensava també l'organització Sí Volem, mentre que Salvem el Cabanyal defensava la “rehabilitació sense destrucció” i es mostrava completament en contra del PEPRI. Els nivells de tensió i d'enfrontament van tindre el seu punt àlgid entre 2009 i 2010, quan el govern municipal començà a demolir algunes de les cases que havia adquirit (Navarro, 2014).

Però a hores d'ara, amb el canvi de govern a l'Ajuntament de València, les relacions respecte al barri del Cabanyal-Canyamelar han canviat, tant que potser ja no cal parlar de conflicte, sinó de consens. Una de les primeres coses que ha fet el nou govern municipal és, a començament del mes de juliol, crear una comissió d'urgència on les parts implicades pugen treballar de forma conjunta. Assistiren a la primera sessió regidors de totes les regidories pertanyents a la Comissió i les organitzacions següents:

ACIPMAR, Mercat Cabanyal, AV Cabanyal-Canyamelar, Brúfol, Millorem el Cabanyal, Salvem el Cabanyal i Sí Volem. De la comissió va eixir un pla de xoc que es va desenvolupar durant 15 dies, amb tres eixos: frenar l'ocupació i millorar la convivència, millorar la seguretat i la neteja i aturar el mercat de la droga i ferralleria. Així doncs, van posar en marxa una patrulla específica per a la zona zero del Cabanyal, una patrulla nocturna de policia, dos camions de neteja i dues consultes extraordinàries de Serveis Socials al barri. A més, s'ha plantejat la creació d'un contracte social pels problemes d'habitatge. Quant als problemes de convivència, les famílies gitanes han demanat també poder participar en el procés de rehabilitació del barri. Però, encara que aquest pla de xoc fou important, els problemes del Cabanyal són conseqüència d'una política d'abandó continuada i, per tant, fa falta un pla integral de rehabilitació urbanístic i social que l'Ajuntament de València vol posar en marxa. Per aquest motiu es demanarà un fons europeu, per al qual ha tret a concurs públic la formulació d'una estratègia integrada de desenvolupament urbà sostenible.

El dia 30 de juliol, el Ple de l'Ajuntament va acordar, amb el suport de tots els grups polítics a excepció del Partit Popular, demanar a la Generalitat Valenciana la derogació del PEPRI. Amb aquesta acció es tancava una part fonamental del conflicte i s'obria una etapa de rehabilitació.

Foto aèria de la zona afectada pel PEPRI, des de l'estació del Cabanyal fins als blocs portuaris

3.2. PRINCIPALS ENTITATS PRESENTS AL BARRI

En aquest apartat es recullen referències de les entitats, associacions, grups de veïns i veïnes, etc., que trobem relacionades amb el barri del Cabanyal-Canyamelar. A més d'esmentar-les, s'inclou informació i afirmacions que les mateixes entitats realitzen sobre les seues activitats o principals finalitats, que es troben normalment en les seues pàgines a la xarxa.

Associació de Veïns i Veïnes Cabanyal-Canyamelar

“Hem acordat deixar al marge les diferències i obrir un procés de diàleg que permeta consensuar punts de trobada que ajuden a la seua recuperació, sense permetre que les diferents posicions sobre el projecte municipal ens dividisquen, i a fi d'aconseguir entre tots les millors condicions possibles per a afrontar el futur d'aquest barri i el dels seus veïns.”

Plataforma Salvem el Cabanyal

El 22 d'abril de 1998, diverses entitats creen la plataforma Salvem El Cabanyal per a evitar la prolongació de Blasco Ibáñez (veïns, comerciants, els partits polítics en l'oposició i entitats culturals). Aquesta es la data en què comencen les accions de la plataforma Salvem el Cabanyal.

“El barri del Cabanyal és un conjunt històric protegit de la ciutat de València, declarat Bé d'Interés Cultural en 1993. Des de 1998, el barri està amenaçat per un projecte municipal que pretén ampliar una avinguda que travessa la seua part central. La plataforma Salvem el Cabanyal es crea per a oposar-se a aquest pla: considerem que el resultat de partir un conjunt històric en dues meitats no són dos mitjos conjunts històrics, sinó la destrucció del patrimoni de tots.”

Associació de veïns PAVIMAR

Una altra associació molt activa, amb menys socis i sòcies que l'anterior perquè correspon únicament a la zona de Cap de França, amb menys població, fa nombroses

activitats i té confluència d'interessos amb les altres dues entitats indicades anteriorment.

Sí, Volem

“Moviment social a favor de l'execució de la prolongació de Blasco Ibáñez a València i la revitalització de tot el barri del Cabanyal–Canyamelar.”

En el seu perfil de Facebook expressen: “A pesar del diguen alguns, el pla del Cabanyal és totalment legal i tirarà endavant [...], la prolongació és totalment legal amb la proposta de l'Ajuntament i les llicències estan bloquejades per decisió del govern Zapatero, que es va extralimitar en les seues competències en suspendre l'execució de tot el PEPRI i no solament la zona BIC.”

Viu al Cabanyal

“Som un grup de veïns i veïnes del barri, la majoria pertanyents a l'Assemblea 15M de Pobles de la Mar, que hem posat en marxa aquesta iniciativa de manera altruïsta, sense cap ànim de lucre [...]. La nostra missió consisteix a facilitar el contacte entre propietaris de cases de tot el barri i possibles inquilins interessats a vindre a viure al Cabanyal-Canyamelar.”

Aquest grup de veïns i veïnes té com a opció primordial revitalitzar el barri Cabanyal-Canyamelar per mitjà de la promoció d'habitatges del barri, dirigida principalment a estudiants universitaris (nacionals o Erasmus), ja que la zona universitària està molt pròxima. Tracten de posar en comú oferents i demandants d'habitatge.

Projecte La Esfera Azul (Cabanyal Archivo Vivo)

“[...] té com a objectiu la posada en valor, a través de las eines de la cultura, dels valors, la identitat, la memòria i el patrimoni del barri del Cabanyal a València, amenaçat pels projectes urbanístics que pesen sobre aquest en l'última dècada.”

L'objectiu principal que exposen està precedit per una sèrie d'activitats digitals. Aprofitant les noves tecnologies tan presents en la nostra societat, han posat per tot el

barri codis QR a través dels quals es pot visualitzar per una aplicació en el teu mòbil, tauleta o directament en la pàgina web d'aquests; fomenten així l'aprenentatge sobre diferents punts del barri connectats tots per la plataforma Google Earth.

Fent referència al seu aspecte pedagògic, des del seu web, dirigit a xiquets i xiquetes, exposen jocs relacionats amb el barri, com ara retallables i jocs de cartes amb motius al·lusius al barri.

ACIPMAR. Associació de Comerciants, Industrials i Professionals del Marítim

“Una de les zones més emblemàtiques de la ciutat de València, situada vora al mar i formada per tres barris d'arrel marinera: el Grau vell, el Cabanyal-Canyamelar i Cap de França, que conserven una gran riquesa social i arquitectònica.”

“[...] agrupa un gran número d'empreses que despleguen la seua activitat al Marítim i amb l'objectiu prioritari de reactivar el comerç i altres activitats empresarials a fi de contribuir a la regeneració econòmica dels nostres barris. Representa també un grup d'empresaris que no sols treballa al Marítim, sinó que el viu, l'estima, creu fermament en el seu potencial i està totalment compromés amb el seu futur.”

Cabanyal Íntim

“Amb vocació reivindicativa de defensar i preservar el patrimoni històric del barri del Cabanyal i amb una aposta contundent per a incentivar la creació, recerca i producció escènica contemporània i donar-los visibilitat.”

Fundació Secretariado Gitano.

“És una entitat social intercultural sense ànim de lucre que presta serveis per al desenvolupament de la comunitat gitana a Espanya i en l'àmbit europeu. La seua activitat començà en els anys 60, si bé es va constituir jurídicament en 1982.” Treballa molt activament i, especialment, en la promoció de la població gitana del barri.

Associació Cultural Matraz

Fan nombroses activitats, com ara intercanvis, idiomes, cinefòrum, mercats ambulants... El seu eslògan és “Agitant el barri”.

Associació Cultural Gastronòmica i Vegetariana La Regadera, dedicada a activitats de tipus gastronòmic.

La Col·lectiva

Edifici situat a la confluència dels carrers de Sant Pere i de Mossén Planelles, on es localitzen moltes organitzacions com ara:

- Cabanyal Íntim
- Brúfol, per a l'alfabetització d'adults (especialment població romanesa)
- Flamenkicidio, estudi del flamenc original
- Activitats del col·legi Santiago Apóstol
- Cabanyal Reviu, plataforma digital que recull el que va passant al barri en l'àmbit cultural
- CSO, centres socials ocupacionals, com ara La Fusteria
- Francachela Teatro
- Ràdio Malva
- Activitats de València Acull
- ...

Passejant pels Poblat Marítims

“És una iniciativa que pretén incloure el Marítim en l'oferta de visites turístiques de la ciutat de València.”

A més d'aquestes, hi ha altres entitats i activitats (a vegades de tipus grupal o molt individuals) relacionades amb les mencionades o interrelacionades entre elles mateixes, de diversos tipus. Per exemple, es coneix l'existència al barri de cinc bandes de música i hi ha entitats educatives (col·legis, escoles...) que també desenvolupen activitats cap al seu exterior, cap a la població del barri.

4. DADES SOBRE LA POBLACIÓ I EL BARRI

A continuació descrivim i analitzem les dades sociodemogràfiques del barri del Cabanyal-Canyamelar, en relació amb les dades del districte dels Poblatos Marítims i de la ciutat de València, comparativament. Les dades que es presenten han sigut proporcionades per l'Oficina d'Estadística municipal.

Taula 1. Evolució de la població. 1981-2014

	Cabanyal-Canyamelar		Poblatos Marítims		València	
1981	26.179	-	60.795	-	746.677	-
1986	23.603	-9,8 %	59.716	-1,8 %	729.419	-2,3 %
1991	22.125	-6,3 %	58.643	-1,8 %	752.909	3,2 %
1996	21.326	-3,6 %	58.824	0,3 %	746.683	-0,8 %
2005	20.815	-2,4 %	-	-	797.291	6,8 %
2012	20.951	0,7 %	59.180	-	799.188	0,2 %
2013	20.863	-0,4 %	58.539	-1,1 %	794.228	-0,6 %
2014	20.580	-1,4 %	57.893	-1,1 %	787.301	-0,9 %
Variació 1981/2014	-21,3 %		-		5,4 %	

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

El barri del Cabanyal-Canyamelar, com podem observar en aquesta taula, experimenta un descens de la població des de 1981 fins a 2012, on pateix un lleuger repunt d'un 0,7 %. Això no obstant, la seua població continua disminuint a partir del 2013 fins a 2014. En el període que va des de 1984 fins a 2014 hi ha una disminució del 21,3 %, una disminució notablement major de la que observem al districte on es troba el barri, els Poblatos Marítims. A més a més, si això ho comparem amb l'evolució de la població a València, constatem que aquesta evolució es desmarca de l'evolució demogràfica de la ciutat, on la població augmenta en el mateix període un 5,4 %.

Un factor explicatiu sobre el despoblament continuat del Cabanyal-Canyamelar està relacionat amb les transformacions econòmiques, ja que l'entramat laboral vinculat a la mar s'està descomponent. D'altra banda, la degradació contínua del barri ha provocat que fins i tot la mateixa població autòctona es trasllade a barris limítrofs (García Pilán & Ruiz Torres, 2013).

Taula 2. Població per grups d'edat i sexe. 2014

Grups d'edat	Cabanyal-Canyamelar						València					
	Homes		Dones		Total		Homes		Dones		Total	
0-15 anys	1.626	51,3 %	1.543	48,7 %	3.169	100,0 %	59.998	51,3 %	57.007	48,7 %	117.005	100,0 %
16-64 anys	6.588	50,5 %	6.456	49,5 %	13.044	100,0 %	254.621	49,3 %	261.694	50,7 %	516.315	100,0 %
65 anys o més	1.603	36,7 %	2.764	63,3 %	4.367	100,0 %	61.333	39,8 %	92.648	60,2 %	153.981	100,0 %
Total	9.817	47,7 %	10.763	52,3 %	20.580	100,0 %	375.952	47,8 %	411.349	52,2 %	787.301	100,0 %

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

Aquesta taula mostra l'estructura de la població per grups d'edat i sexe del barri del Cabanyal-Canyamelar i de la ciutat de València. Al barri, la primera cohort d'edat, de 0 a 15 anys, representa el 15,4 % del total de la població, una dada molt semblant a la de la ciutat de València, que compta amb un 14,9 %. Quant a la distribució per sexes dins de la mateixa cohort, tant al Cabanyal-Canyamelar com a València el percentatge d'homes és un 2,4 % superior al de dones.

En la cohort d'edat de 16 a 64 anys, al Cabanyal-Canyamelar el percentatge de dones encara és menor (49,5 %), mentre que a València la proporció de dones ja és major que la d'homes (50,7 %), amb un percentatge de diferència molt baix. Aquesta cohort d'edat suposa el punt més representat tant al barri del Cabanyal-Canyamelar com a la ciutat de València, ja que constitueix al barri un 63,4 % de la població i a la ciutat un 65,6 %.

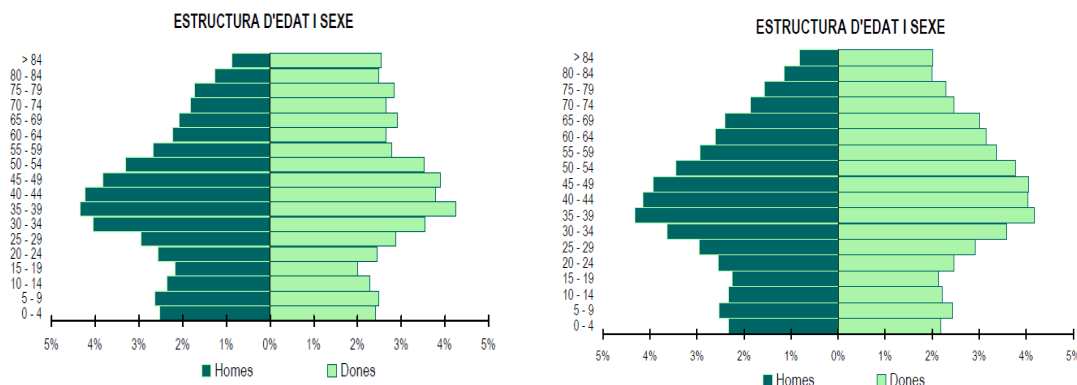
En la cohort d'edat de 65 anys o més observem una diferència significativa en la proporció de dones i homes, tant al barri del Cabanyal-Canyamelar com a la ciutat de València. Al barri hi ha una diferència entre sexes d'un 26,6 %, i en el conjunt de la ciutat de València, d'un 20,4 %. Aquesta preeminència de dones en edats avançades segueix la tendència general de les societats occidentals, on les dones tenen una major esperança de vida³. Tot i això, el percentatge de la població en aquesta cohort és major en els dos casos que el de la cohort de 0 a 15 anys, i dibuixa una piràmide de població en fase d'envelliment, pròpia també de les societats amb una estructura poblacional que

³ Això és degut a una combinació de factors biològics (genètics, hormonals...), d'hàbits de vida més saludables (alimentació, exercici físic, oci...) i sociodemogràfics (ocupació, renda, instrucció...). (Blasco, 2004).

ha experimentat l'anomenada *segona transició demogràfica*⁴, produïda en els anys 60, com es pot observar en les piràmides incloses a continuació:

Piràmide de població de València i del barri del Cabanyal-Canyamelar

Font: Oficina d'Estadística de l'Ajuntament de València

Taula 3. Població segons el lloc de naixement. 2014

	Cabanyal-Canyamelar		València	
València	13.367	65,0 %	430.363	54,7 %
Resta de l'Horta	318	1,6 %	21.095	2,7 %
Resta de la Comunitat	932	4,5 %	61.756	7,8 %
Resta de l'Estat	2.450	11,9 %	147.487	18,7 %
Estrangers	3.513	17,1 %	126.600	16,1 %
Total	20.580	100,0 %	787.301	100,0 %

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

La dada més significativa que podem extraure de aquesta taula és que el percentatge de població autòctona es percentualment 10 punts major al barri del Cabanyal-Canyamelar que al conjunt de la ciutat de València. La pervivència de la

⁴ Caracteritzada per la davallada de la fecunditat i la disminució de la mortalitat, que ha donat lloc a un augment de l'esperança de vida (Blasco, 2004).

població del barri està donada per la seua condició d'aïllament⁵, que ha permés tant la continuïtat de la població com l'arrelament de la personalitat del barri i dels cabanyalers (Herrero & Soldevilla, 2010).

El segon grup majoritari és el d'estrangers, que constitueixen un 17,1 % del total de la població del barri, una xifra lleugerament superior a la de la ciutat, que és d'un 16,1 %. De la resta de l'Horta i del País Valencià trobem un 6,1 % de la població del barri, una xifra inferior a la gent que viu al barri nascuda en altres parts de l'Estat espanyol (11,9 %). Aquest darrer grup troba diferències significatives respecte a la ciutat de València, on la gent nascuda en altres parts de l'Estat correspon al 18,7 % de la població del conjunt de la ciutat. Cal destacar que la immigració estrangera al Cabanyal-Canyamelar és d'evolució recent, i fins a dades ben properes era de les més baixes de la ciutat. La tendència anà equilibrant-se a partir de 2004 (García Pilán & Ruiz Torres, 2013).

Taula 4. Població estrangera per sexe i nacionalitat, per continents. 2014

	Cabanyal-Canyamelar						València	
	Total		Homes		Dones		Total	
UE (28)	1.725	56,7 %	917	53,2 %	808	46,8 %	29.188	30,2 %
Resta d'Europa	102	3,4 %	44	43,1 %	58	56,9 %	4.710	4,9 %
Àfrica	259	8,5 %	166	64,1 %	93	35,9 %	13.041	13,5 %
Amèrica del Nord	28	0,9 %	16	57,1 %	12	42,9 %	1.053	1,1 %
Amèrica Central	77	2,5 %	31	40,3 %	46	59,7 %	3.721	3,8 %
Amèrica del Sud	584	19,2 %	264	45,2 %	320	54,8 %	30.485	31,5 %
Àsia, Oceania i altres	268	8,8 %	180	67,2 %	85	31,7 %	14.536	15,0 %
Total	3.040	100,0 %	1.618	53,2 %	1.422	46,8 %	96.734	100,0 %
% respecte al total	14,8 %						12,3 %	

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

En primer lloc, aquesta taula representa la població estrangera diferenciada per sexe i nacionalitat, i això ens permet diferenciar-la de la taula anterior, que es referia al lloc de naixement. Així, observem que de la taula 3 a la 4, el nombre d'estrangers baixa en un 2,3 % al barri i un 3,8 % al conjunt de la ciutat, cosa que indica que hi ha un

⁵ Entre la platja i les vies del tren, el Cabanyal es va mantindre al marge del creixement de la ciutat de València en les èpoques de grans onades d'emigració, raó per la qual la majoria dels seus veïns són autòctons (Herrero & Soldevilla, 2010).

nombre d'estrangers que s'ha nacionalitzat i, per aquest motiu, en aquesta taula no es troben recollits.

La població estrangera del barri del Cabanyal-Canyamelar té diferències notables respecte al conjunt de la ciutat. Així, mentre que la majoria de la població estrangera de la ciutat de València procedeix d'Amèrica del Sud (31,5 %), al Cabanyal-Canyamelar aquest grup ocupa la segona posició (19,2 %). La població estrangera majoritària al barri és la procedent de la UE, que constitueix el 56,7 % del total, mentre que a València constitueixen el 30,2 % del conjunt d'estrangers que viuen a la ciutat. Els grups d'estrangers per ordre de percentatge, tant al conjunt de la ciutat com al barri, són els següents: Àsia, Oceania i altres (15,0 % i 8,8 %) i Àfrica (13,5 % i 8,5 %). Els altres grups d'estrangers són minoritaris, amb proporcions similars tant al barri com a la ciutat.

La composició del col·lectiu és simptomàtica: els majors contingents d'immigració procedeixen de la UE, i Romania és el país més representat (32 % de la població estrangera). Li segueixen col·lectius com el bolivià, colombià, italià, pakistanès, equatorià o marroquí. Amb l'excepció dels immigrants italians, la resta de la immigració es d'un nivell adquisitiu baix, que ha trobat al barri una via d'entrada gràcies al mercat d'habitatge paral·lel a l'oficial que s'ha creat pel procés de degradació que viu el barri (García Pilán & Ruiz Torres, 2013).

Quant a la diferència entre dones i homes estrangers al barri del Cabanyal-Canyamelar, trobem que la major diferència es troba en el grup d'Àsia, Oceania i altres, on la proporció d'homes és de 35,5 punts percentuals major que la proporció de dones (67,2 % i 31,7 %).

Taula 5. Fulls familiars segons el nombre de persones. 2014

	Cabanyal-Canyamelar		València	
	Fulls familiars		Fulls familiars	
1 persona	3.269	37,5 %	104.813	32,35 %
2 persones	2.274	26,1 %	87.173	26,90 %
3 persones	1.475	16,9 %	62.434	19,27 %
4 persones	1.092	12,5 %	47.865	14,77 %
5 persones	328	3,8 %	13.420	4,14 %
6 persones	118	1,4 %	4.500	1,39 %
7 persones o més	157	1,8 %	3.798	1,17 %
Total	8.713	100,0 %	324.003	100,00 %

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

Respecte al nombre de persones dels fulls familiars, les dades són molt semblants al barri del Cabanyal-Canyamelar i a València. Els fulls familiars majoritaris són els formats per una sola persona, seguits pels fulls de dues persones. Aquest tipus de fulls poden recollir pluralitat de situacions familiars: persones majors que viuen soles, famílies monoparentals, parelles sense fills, persones joves emancipades que per voluntat pròpia decideixen viure soles, persones separades o divorciades, etc. A més, podem observar en la taula que al barri del Cabanyal-Canyamelar la proporció de persones que viuen soles és 5 punts major que la de la ciutat.

Quant als fulls familiars formats per 3 o 4 persones, el percentatge és superior a la ciutat de València respecte al barri amb una diferència de 2,25 punts percentuals. Amb referència als altres fulls, els percentatges són molt similars, i en destaca que el full familiar de 7 persones o més és un 0,7 % superior al barri del Cabanyal-Canyamelar que a València.

Taula 6. Nombre de fulls padronals i personals. 2013

	Cabanyal-Canyamelar	València
Total fulls	8.722	324.289
Total persones	20.580	787.301
Fulls familiars	8.713	324.003
Persones en fulls familiars	20.472	783.357
Mitjana de persones en fulls familiars	2,35	2,42
Fulls col·lectius	9	286
Total persones en fulls col·lectius	108	3.944

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

S'identifica el concepte *fulls padronals* amb el de *llars*, ja que recull informació de les persones empadronades al mateix domicili. Aquesta taula mostra que la mitjana de les persones en fulls familiars al barri del Cabanyal-Canyamelar és lleugerament inferior a la de València. Hi ha 8.722 fulls familiars que recullen 20.580 persones. Quant als fulls col·lectius (residències, pisos tutelats...), al barri sols n'hi ha nou, compostos per 108 persones.

Taula 7. Principals indicadors demogràfics

	Cabanyal-Canyamelar	Poblats Marítims	València
Taxa bruta de natalitat	10	8,5	8,2
Taxa bruta de mortalitat	10,4	9,1	8,3
Taxa general de fecunditat	43,6	36,7	34,7
Relació de masculinitat	91,2	94,4	91,4
Edat mitjana	42,9	42,1	42,8
Índex d'envelliment	137,8	120	131,6
Índex de sobreenvelliment	16,1	14,3	14,4
Índex demogràfic de dependència	57,8	51,7	52,5
Percentatge població estrangera	14,8	13,7	12,3

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

En aquesta taula es presenten les principals taxes i índexs de la situació demogràfica del barri, del districte i de la ciutat. El primer que crida l'atenció és que el barri del Cabanyal-Canyamelar té una major taxa de natalitat i mortalitat que el districte dels Poblatos Marítims i València, mentre que aquests dos, respectivament, tenen taxes paregudes en relació amb la natalitat. En canvi, s'obri un major espai percentual respecte a la mortalitat, i la ciutat posseeix la taxa més baixa. El mateix ocorre amb la taxa general de fecunditat, on el districte i València s'assemblen, mentre que la taxa del barri és major.

Respecte a l'índex d'envelliment, és molt alt al Cabanyal-Canyamelar, d'un 137,8 %, superior al del districte dels Poblatos Marítims (120,0 %) i més similar, encara que superior, al del conjunt de la ciutat (131,6 %). De nou, en l'índex demogràfic de dependència ens trobem amb la taxa tant al districte com a València amb una variació mínima, mentre que al barri torna a mostrar una taxa major. L'índex demogràfic de dependència reflecteix la major càrrega que suporta la "població activa" al barri respecte de la "població inactiva" (menors de 16 anys i majors de 65).

Amb aquestes dades podem dir que la població del barri del Cabanyal-Canyamelar és molt major que la del conjunt del districte i també de la ciutat.

Respecte al percentatge de la població estrangera al barri, és d'un 14,8 %, sensiblement superior al del districte (13,7 %) i més gran que el de València (12,3 %). Com hem dit anteriorment, el Cabanyal-Canyamelar es caracteritza per ser un barri amb una relativa alta població estrangera, però quan es compara amb altres barris del districte es veu superat per Natzarret (17,0 %) i pel barri de la Malva-rosa (15,5 %).

Taula 8: Habitatges⁶ segons l'antiguitat. 2011

	Cabanyal-Canyamelar		València	
<=1800	0	0,0 %	339	0,1 %
1800-1900	19	0,2 %	6.552	1,6 %
1901-1920	10	0,1 %	7.553	1,8 %
1921-1940	15	0,2 %	22.418	5,5 %
1941-1960	353	4,4 %	50.544	12,4 %
1961-1970	4.574	57,3 %	94.614	23,1 %
1971-1980	1663	20,8 %	99.381	24,3 %
1981-1990	339	4,2 %	41.102	10,0 %
1991-2000	296	3,7 %	44.101	10,8 %
2001-2005	361	4,5 %	26.106	6,4 %
2006-2010	323	4,0 %	13.959	3,4 %
2011-2012	29	0,4 %	2.388	0,6 %
Total	7.982	100,0 %	409.057	100,0 %

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

Entre 1800 i 1940 es va construir un total de 44 habitatges al barri, una xifra molt baixa si la comparem amb les 22.418 que hi havia a la ciutat de València. Seguint aquesta tendència, en els 20 anys posteriors la ciutat va augmentar en 28.126 habitatges, mentre que al Cabanyal augmentà en 309. És en aquesta dècada quan es produeix la construcció del grup d'habitatges protegits Ruiz Jarabo⁷ (1949) en la travessia dels Pescadors.

Les possibles raons per a no trobar habitatges abans de 1800 al Cabanyal és que eren tot barraques. A partir de 1875, aquestes barraques van anar substituint-se per cases, una evolució que es va prolongar fins al segle XX, tot i respectant la seua estructura urbana (Herrero & Soldevilla, 2010) amb construccions de dos pisos que destacaven per una peculiar decoració modernista de tipus popular⁸ (García Pilán & Ruiz Torres, 2013).

⁶ Segons l'Anuari Estadístic de la Ciutat de València, entenem *habitatge* com el recinte estructuralment separat i independent, concebut per a ser habitat per persones i que no està totalment destinat a altres usos, i aquells altres que encara que no complisquen les condicions anteriors estan efectivament i realment habitats.

⁷ Es va acabar en 1956. És un bloc aïllat de planta baixa i 6 pisos, tots destinats a l'habitatge, que s'alça per damunt de l'entorn amb 168 habitatges.

⁸ Aquesta disposició ha tingut repercussions i, encara que ja no hi ha una discontinuïtat urbana amb la resta de la ciutat, les antigues fronteres del barri encara son percebudes (Cucó, 2013).

L'augment en la construcció d'habitatges al barri es produeix passada la meitat del segle XX. Més concretament, en el període que va dels anys 60 als 70 es van construir més de 4.500 habitatges, més de la meitat del total dels habitatges del barri, el major creixement urbanístic viscut al barri fins als nostres dies, ja que a mesura que van passar els anys el nombre d'habitatges construïts anà reduint-se. La dècada següent, en els anys 80, continuà aquesta tendència encara que en menor grau: es va construir més del 20 % del total. A partir d'aquesta dècada, la construcció va caure abruptament, tan sols amb un repunt xicotet en la darrera dècada, però en una proporció molt baixa, un 4,5 %.

Taula 9. Valors cadastrals mitjans per habitatge. 2011

	Cabanyal-Canyamelar	València
Total habitatges	11.601	408.718
Valor del sòl per habitatge	4.974,44 €	10.406,93 €
Valor de la construcció per habitatge	9.773,58 €	16.280,67 €
Valor total per habitatge	14.746,86 €	26.653,64 €
Valor per metre quadrat	180,31 €	271,06 €

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Elaboració pròpia

Els indicadors cadastrals ens mostren valors generals més baixos al barri del Cabanyal-Canyamelar que al conjunt de la ciutat en tots els indicadors. El valor per metre quadrat dels habitatges del barri, 180,31 €, és molt inferior al del conjunt de la ciutat de València, 271,06 €. Aquesta tendència es dona en tots els barris perifèrics de les ciutats, i és especialment sensible al valor del sòl i de la construcció.

Taula 10. Dades habitatge precari al barri

	Cabanyal-Canyamelar		% sobre el total de València
Habitatges precaris	457	5,7 %	32,8 %
Habitatges ocupats	86	1,1 %	23,6 %
Habitatges buits	371	4,6 %	36,1 %

Font: Ajuntament de València. Servei de Benestar Social i Integració. Secció d'Inserció Social i Laboral, juliol de 2015

Al Cabanyal-Canyamelar hi ha 457 habitatges en situació precària. Això representa un 5,7 % d'habitatges, però un 32,8 % del total d'habitatges precaris de la ciutat de València. És a dir, el Cabanyal-Canyamelar té un percentatge d'habitatges precaris 5,4 punts superior al del conjunt de la ciutat. D'altra banda, sols 86 d'aquests 457 habitatges són ocupats, i això demostra l'alt grau de ruïna de una part important del barri i/o el risc d'empitjorament que aquests habitatges corren en aquesta situació.

Taula 11. Habitants d'habitatges precaris

	Cabanyal-Canyamelar		% sobre el total de València
Famílies	59	-	19,7 %
Individus	212	1,0 %	21,7 %
Menors (dels individus)	90	0,4 %	22,6 %
Total població	20.580	100,0 %	2,6 %

Font: Ajuntament de València. Servei de Benestar Social i Integració. Secció d'Inserció social i laboral, juliol de 2015

Dels habitatges precaris del Cabanyal-Canyamelar tenim informació d'unes 59 famílies, que representen el 19,7 % de les 300 famílies que viuen en habitatges precaris al conjunt de la ciutat de València. Els individus que viuen als habitatges precaris al Cabanyal-Canyamelar en són 212, dels quals el 42,4 % són menors (90). Aquest grup representa l'1 % de la població total del barri, una dada que contrasta amb la de la ciutat, on els individus que viuen als habitatges precaris són el 0,1 % de la població. En total, els individus que viuen als habitatges precaris al Cabanyal-Canyamelar representen el 21,7 % del conjunt de la ciutat. La mitjana de membres per nucli familiar en aquests habitatges es de 3,6, molt més gran que la mitjana de la ciutat, 2,4.

Després d'analitzar totes les dades demogràfiques del barri, a continuació s'analitzaran les de l'indicador de nivell de renda dels districtes i barris de la ciutat de València per a l'any 2001. Es tracta d'una aproximació a un indicador de renda realitzat per l'Oficina d'Estadística municipal a partir de dades del cens de 2001, 1991 i 1981, relativament antigues però utilitzables, ja que ens permeten observar l'evolució amb els cens anteriors i la comparació entre els diferents barris de la ciutat. Encara que el cens

més recent es va fer el 2011, el canvi de metodologia introduït provocà la interrupció de la sèrie, raó per la qual no tenim dades més recents.

L'indicador de renda està compost per les variables següents:

- Proporció de població major de 24 anys amb estudis universitaris (MITSUP).
- Proporció de població major de 17 anys amb estudis únicament de nivell primari (PRIMAR).
- Proporció de població activa en situació d'atur (ATURAT).
- Proporció de turismes per cent habitants (TURHAB).
- Proporció de turismes amb més de 16 CV fiscals (TURI16).

Taula 12. Variables del indicador de renda 2001 de València, districte i barri

	MITSUP	PRIMAR	ATURAT	TURHAB	TURI16
València	22,4	30,5	13,7	41,6	4,1
Poblats Marítims	10,5	40,2	17,1	39,0	2,6
Cabanyal-Canyamelar	10,4	41,9	17,4	38,1	2,4

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Altres publicacions. Aproximació a un indicador de nivell de renda. 1981-1991-2001. Elaboració pròpia

En aquesta taula es troben les variables mencionades per al barri del Cabanyal-Canyamelar, el districte dels Poblats Marítims i la ciutat de València, de manera que és possible fer-ne una comparació. Com veiem, la població major de 24 anys amb estudis universitaris al barri està per davall de la del conjunt de la ciutat i és residualment inferior (0,1 %) de la del districte. Quant al percentatge de persones que tenen únicament estudis primaris, és molt superior respecte a la ciutat de València i també respecte al districte, encara que en menor grau.

Respecte a l'impacte de l'atur al barri, el percentatge de persones aturades en 2001 era el 17,4 %, molt paregut al del districte, però si el comparem amb el percentatge d'aturats que registra la ciutat de València, el barri el supera en més de 3,5 punts percentuals.

Finalment, l'indicador sobre els turismes ens indica que la proporció de turismes per cada 100 habitants al barri i al districte és inferior a la de la ciutat. El mateix passa amb els turismes de més de 16 CV fiscals, els de major potència.

Taula 13. Indicador de renda anys 1981-1991-2001 districte i barri

	1981	1991	2001
Poblats Marítims	-4,03 mitjà-baix	-5,19 baix	-5,61 baix
Cabanyal-Canyamelar	-2,71 mitjà-baix	-4,19 mitjà-baix	-4,66 baix

Font: Oficina d'Estadística. Ajuntament de València. Altres publicacions. Aproximació a un indicador de nivell de renda. 1981-1991-2001. Elaboració pròpia

Amb aquesta taula podem analitzar l'evolució de l'indicador de renda al barri i el districte en el període que va des de 1981 fins a 2001.

Com veiem, el Cabanyal-Canyamelar tenia en 2001 un nivell de renda mitjà-baix, amb qualificació negativa. La classificació del barri de nivell mitjà-baix no varia en dos dels anys analitzats (1981 i 1991); per contra, sí que ho fa en 2001, amb un nivell de renda baix. Per tant, el nivell de renda pateix un empitjorament d'1,5 punts percentuals passats els deu primer anys, i finalitza amb una distància negativa de nivell de renda de quasi dos punts respecte al primer any analitzat.

Comparat amb el nivell de renda del conjunt dels Poblats Marítims, el barri del Cabanyal-Canyamelar té un nivell de renda superior al del districte, ja que aquest té l'any 1981 un nivell superior de renda per 1,5 punts percentuals, una diferència que es redueix l'any 2001, però tant al barri com al districte el nivell de renda empitjora i arriba, al districte, a un nivell de renda negatiu de 5,61.

5. RECURSOS PÚBLICS I PRIVATS DEL BARRI

A continuació es detallen exclusivament els recursos educatius, sanitaris i socials del barri. Farem referència als que s'inclouen dins dels seus límits administratius, com també als adscrits per referència, ja que són els més propers a aquesta zona.

5.1. EDUCACIÓ

CENTRES PÚBLICS DE EDUCACIÓ INFANTIL I PRIMÀRIA:

- CEIP LES ARENES

Domicili: Cases de Lanuza, 2-4

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 724 554

CENTRES CONCERTATS

- COL·LEGI CONCERTAT CHINER VILLARROYA

Domicili: c/ Felip Vives de Canyamars, 19

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 714 463

- COL·LEGI CONCERTAT HOGAR NUESTRA SEÑORA DEL ROSARIO

Domicili: c/ Vicent Brull, 54

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 672 182

- COL·LEGI CONCERTAT PUREZA DE MARÍA - MARÍTIMO

Domicili: c/ Vicent Gallart, 25

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 712 311

- COL·LEGI CONCERTAT SANTIAGO APÓSTOL

Domicili: c/ Escalante, 329

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 710 722

CENTRES D'EDUCACIÓ ESPECIAL

- CENTRE D'EDUCACIÓ ESPECIAL AUXILIA

Domicili: c/ Progrés, 126

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 725 082

Adreça electrònica: auxiliaval@eresmas.com

- CENTRE D'EDUCACIÓ ESPECIAL RUIZ JIMÉNEZ

Domicili: av. del Mediterrani, s/n

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 715 730

5.2. SANITAT

- CONSULTORI VICENT BRULL

Títular: Conselleria de Sanitat. Departament de Salut 5

Domicili: c/ Vicent Brull, 71

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 677 498

Fax: 963 678 640

- CENTRE DE SALUT SERRADORA 1 – Centre de referència

Domicili: c/ Serradora, 73

Codi postal: 46022

Població: València

Telèfon: 963 561 629

- CENTRE D'ESPECIALITATS DE VALÈNCIA - EL GRAU

Domicili: c/ Pare Porta, 10

Codi postal: 46024

Població: València

Telèfon: 963 868 316

- HOSPITAL CLÍNIC DE VALÈNCIA – Centre de referència

Domicili: av. Blasco Ibáñez, 17

Codi postal: 46010

Població: València

Telèfon: 963 862 600

- HOSPITAL LA MALVA-ROSA

Domicili: c/ Isabel de Villena, 2

Codi postal: 46.011

Població: València

Telèfon: 963 989 900

- CENTRE SANITARI PRIVAT HOSPITAL VALÈNCIA AL MAR

Domicili: c/ Riu Tajo, 1

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 352 500

- CLÍNICA ODONTOLÒGICA PER A PACIENTS ESPECIALS

Titular: Creu Roja

Domicili: c/ Vidal de Canelles, 46, baixos

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 724 436

Fax: 963 890 328

5.3. ALTRES RECURSOS

ADMINISTRACIÓ DE LA SEGURETAT SOCIAL NÚM. 6

Domicili: c/ Ernest Anastasio, 58

Codi postal: 46022

Població: València

Telèfon: 963 240 900

Adreça electrònica: valencia.administracion-6.tgss@seg-social.es

AFIP. ASSOCIACIÓ FAMILIARS I PRESOS

Domicili: c/ Progrés, 159

Població: València

Telèfon: 674 385 255

Adreça electrònica: afip.org@hotmail.es

ASSOCIACIÓ DE JUBILATS I PENSIONISTES UDP MARÍTIM

Domicili: pl. Creu del Canyamelar, 6

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 712 061

ASSOCIACIÓ PROVINCIAL D'AMES DE CASA I CONSUMIDORES TYRIUS DISTRICTE MARITÍM

Domicili: c/ Reina, 68

Codi postal: 46011

Població: València

Adreça electrònica: tyrius@tyrius.org

AULA D'EDUCACIÓ ESPECIAL ITINERANT AUXILIA

Domicili: c/ Progrés, 126

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 725 082

Adreça electrònica: auxiliaval@eresmas.com

AUXILIA VALÈNCIA I AULA D' EDUCACIÓ ESPECIAL ITINERANT

Domicili: c/ Progrés, 126

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 725 082

Adreça electrònica: auxilia@eresmas.com

CEAM CABANYAL. CENTRE ESPECIALITZAT D'ATENCIÓ A MAJORS

Domicili: c/ Pintor Ferrandis, 4

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 718 011

CENTRE CALOR I CAFÉ

Domicili: c/ Barraca, 290

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 920 592

Adreça electrònica: calorycafevalencia@yahoo.es

CENTRE D'ACOLLIDA DE MENORS CABANYAL

Domicili: c/ Francesc Eiximenis, 50

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 712 160

Adreça electrònica: centrocabanyal@fundacionamigo.org

CENTRE D'AJUDA SOCIAL EL SALVADOR

Domicili: c/ Felip Vives de Canyamars, 3

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 714 667

Adreça electrònica: i.elsalvador@ctv.es

CENTRE DE DIA EL CABANYAL

Domicili: c/ Joan Mercader, 1

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 559 238

Adreça electrònica: centro.cabañal@aixec.org

CENTRE JUNIORS MD EL ROSARIO

Domicili: pl. Rosari, 4

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 672 360

CENTRE MUNICIPAL D'ACTIVITATS PER A PERSONES MAJORS

CABANYAL-CANYAMELAR

Domicili: c/ Doctor Lluch, 58ac

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 365 800

Adreça electrònica: cmapm_cabanyal-canyamelar@valencia.es

RESIDÈNCIA PER A PERSONES MAJORS DEPENDENTS CENTRE

SOCIOSANITARI NUESTRA SEÑORA DEL CARMEN

Domicili: c/ Eugènia Viñes, 156

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 712 211

Adreça electrònica: 04gerencia@hscmadrid.org

HABITATGES TUTELATS EOLUS

Associació Àmbit

Domicili: c/ Progrés, 77

Codi postal: 46011

Població: València

Telèfon: 963 718 186

6. CENTRE MUNICIPAL DE SERVEIS SOCIALS MALVA-ROSA

A continuació farem una anàlisi de les dades obtingudes del CMSS Malva-rosa, on veurem primer una visió general de la posició global del Cabanyal-Canyamelar dins del centre, i en segon lloc una visió desagregada dels expedients de manera més individualitzada.

Així, el CMSS Malva-rosa compta amb 67.069 persones dins del seu camp d'actuació, format pels barris Cabanyal-Canyamelar, Malva-rosa, Beteró, l'Illa Perduda i Ciutat Jardí.

Taula 14. Població zona actuació del CMSS Malva-rosa

Barri	Població	Percentatge	Densitat (hab./ha)	Superfície
Cabanyal-Canyamelar	20.580	32,6 %	152,5	135 ha
Malva-rosa	13.564	21,5 %	185,8	73 ha
Beteró	8.101	12,8 %	317,3	25,5 ha
Illa Perduda	8.841	14,0 %	381,9	23,2 ha
Ciutat Jardí	12.050	19,1 %	331,2	36,4 ha
Total	63.136	100,0 %	215,5	292,1 ha

Font: Padró municipal 2015, Ajuntament de València

La població del barri del Cabanyal-Canyamelar suposa un 32 % del total de la població de la seua zona d'actuació (Padró 2015), el més poblat. Alhora, es un barri amb una densitat més baixa, producte del seu majoritari parc d'habitatges de baixa altura. Per darrere del barri en població es troba, en primer lloc, el barri limítrof de la Malva-rosa.

D'acord amb aquesta proporció del 32,6 % de població, trobem una certa sobrerrepresentació del barri al CMSS, ja que el pes del nivell d'atencions que suposa

aquest barri en el conjunt dels programes i serveis del CMSS és superior, com podem observar en la taula següent.

Taula 15. Expedients per programes dels CMSS. 2014

	València	CMSS Malva-rosa		Cabanyal-Canyamelar	
Programes	N	N	% respecte a València	N	% respecte al CMSS Malva-rosa
Servei d'Informació	17.957	1.482	8,3 %	669	45,1 %
Ajuda a Domicili*	1.718	128	7,5 %	51	39,8 %
Teleassistència*	5.210	463	8,9 %	182	39,3 %
Menjar a Casa*	441	21	4,8 %	7	33,3 %
Dependència	3.004	336	11,2 %	121	36,0 %
Inserció Social i Laboral (RGC)	1.259	181	14,4 %	91	50,3 %
Menors	1.669	132	7,9 %	57	43,2 %
Total	31.258	2.743	8,8 %	1.178	42,9 %

Font.: Memòries SIUSS del Servei de Benestar Social i Integració 2014

* Dades 2015

Es pot observar que el barri del Cabanyal-Canyamelar ocupa un 42,9 % global dels expedients del CMSS Malva-rosa. Una dada significativa, ja que el nombre d'expedients és 10 punts percentuals superior a la proporció de la població del Cabanyal-Canyamelar dins de l'àrea d'actuació del centre. Si relacionem aquesta dada amb la població del barri dins de la zona d'actuació del centre, taula 12, observem que el barri representa el 32,6 % del total. Així doncs, podem concloure que el barri del Cabanyal-Canyamelar té un relatiu major nivell d'actuacions del CMSS en el conjunt de la seua zona d'atenció.

En especial, és rellevant la dada que mostra que el percentatge d'expedients del Programa d'Inserció Social i Laboral del Cabanyal-Canyamelar arriba fins un 50 % de tots els del CMSS Malva-rosa. A més, és rellevant que aquest programa representa el 14 % dels expedients de tot València quan la població que atén el CMSS Malva-rosa és el

8 % de la població del conjunt de la ciutat. Una altra dada interessant és la del Servei d'Informació, un servei que té el major nombre d'expedients de tots els programes perquè és la “porta d'entrada” als serveis socials. Podem veure en la taula 14 de manera desagregada el nombre d'expedients d'aquest servei segons el barri de la zona.

Taula 16. Expedients del Servei d'Informació segons barri

	Expedients	
Cabanyal-Canyamelar	669	45,1 %
Malva-rosa	442	29,8 %
Beteró	110	7,4 %
Illa Perduda	129	8,7 %
Ciutat Jardí	132	8,9 %
Total CMSS	1.482	100 %

Font: Memòries del Servei d'Informació CMSS Malva-rosa 2014

Com es pot observar en la taula, el 45,1 % dels expedients o famílies amb les quals s'ha treballat al centre en l'últim any (669 famílies en total) en el Servei d'Informació correspon al barri del Cabanyal-Canyamelar. A considerable distància es troba la data del barri de la Malva-rosa, amb quasi el 30 % dels expedients i amb valors molt menors de la resta de barris de la zona d'actuació del centre.

Una vegada vista la posició del barri dins del CMSS en línies generals, passem a una anàlisi detallada i desagregada de les dades del CMSS, començant pel Servei d'Informació perquè és, com ja hem dit, la porta d'entrada dels serveis socials.

Taula 16. Usuaris/àries del Servei d'Informació. Piràmide

	No consta		Home		Dona		Total	
		%		%		%		%
No consta	64	74,4	18	3,1	32	2,8	114	6,4
0-15	4	4,7	74	12,7	52	4,6	130	7,2
16-17	1	1,2	8	1,4	13	1,2	22	1,2
18-64	13	15,1	380	65,1	756	67,2	1.149	64
65-79	3	3,5	46	7,9	91	8,1	140	7,8
80 i més	1	1,2	58	9,9	181	16,1	240	13,4
Total	86	100	584	100	1125	100	1.795	100
%	4,8 %		32,5 %		62,7 %		100 %	

Font: Memòries del Servei d'Informació CMSS Malva-rosa 2013

Quant a les persones usuàries del centre en el conjunt de tots els seus barris, 1.795 en total, per edat i sexe s'observa que, si bé en la cohort d'edat 0-15 anys s'atenen més homes que dones, succeeix el contrari en les altres cohorts, en què el percentatge de dones ateses és el doble que el d'homes, el triple en la cohort de 80 anys i més. Així, veiem que en la població més jove s'atén més homes, encara que es troben valors absoluts pròxims amb els de dones. És en la població adulta on predomina l'atenció a dones, especialment a partir dels 80, perquè la proporció de dones ancianes a la ciutat de València és major que la d'homes a causa de la major esperança de vida.

Respecte a l'edat, les persones adultes que comprenen dels 18 als 64 anys són les persones més ateses (64 %). Aquest grup d'edat és el més nombrós i, per tant, es comprensible que represente un percentatge tan alt. El grup següent de persones ateses són les ancianes de més de 64 anys (21,2), entre les quals destaquen el grup de persones majors de 80 anys, que representa un 13,4 % del total de persones ateses. La població més jove a penes representa un 8,4 % del total de persones ateses, i és rellevant el poc pes de la franja d'edat compresa entre els 16 i els 17 anys.

Taula 17. Intervencions segons sector de referència d'intervenció

	Intervencions	
	Nombre	%
Família	697	36,3
Infància	18	0,9
Joventut	8	0,4
Dona	210	10,9
Persones majors	256	13,3
Persones amb discapacitats	96	5
Persones recluses i exrecluses	9	0,5
Minories ètniques	272	14,2
Persones sense llar i transeünts	1	0,1
Persones toxicòmanes	7	0,4
Emigrants	9	0,5
Altres grups en situació de necessitat	154	8
Immigrants	181	9,4
Total	1.918	100

Font: Memòries del Servei d'Informació CMSS Malva-rosa 2013

En aquesta taula es recull el tipus d'intervenció que es realitza amb les persones ateses. El major grup d'intervencions correspon al col·lectiu de família (ajudes de menjador, prestacions econòmiques...), que representa el 36,3 % del total. El segon nucli de població en què el CMSS intervé és el grup de minories ètniques (14,2 %), que són una part important del barri. El segueixen les intervencions amb persones majors (13,3 %), cosa que va en consonància amb la demografia del barri, ja que és una zona altament envellida. Finalment, trobem els grups d'immigrants com el quart i cinqué grup en ordre d'importància d'intervenció, amb prop d'un 10 % de les intervencions totals.

Taula 18. Selecció de recursos aplicats amb més freqüència

	Recursos	%
Ajuda econòmica de menjador (beca de menjador)	728	22,5
Informació ajudes econòmiques municipals	465	14,4
Informació general i inespecífica. Altres	281	8,7
Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: llum	202	6,2
Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: aigua	192	5,9
Tramitació informe social dependència	148	4,6
Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: lloguer	139	4,3
Ajuda despeses extraordinàries: ulleres	133	4,1
Ajuda despeses necessitats bàsiques: manutenció	96	3
Teleassistència (unitat mòbil)	85	2,6
Ajuda despeses extraordinàries: pròtesis (dental i auditiva)	82	2,5
Ajuda despeses extraordinàries: entrada en habitatge	75	2,3
Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: despeses comunitat	74	2,3
Derivació servei del menor municipal (Programa del Menor)	72	2,2
Ajuda despeses ús d'habitatge habitual: gas (deutes de gas i/o instal·lació de gas natural)	61	1,9
Ajuda despeses necessitats bàsiques: alimentació infantil	58	1,8
Informació prestacions d'ajuda a domicili	52	1,6
Derivació banc d'aliments	48	1,5
Residència persones majors de la comunitat autònoma (residència pública de tercera edat)	45	1,4

Renda garantida de ciutadania	38	1,2
Informació general i inespecífica	25	0,8
Teleassistència amb telèfon mòbil (mòbil per víctimes de violència de gènere)	22	0,7
Centres de dia / Estadets diürnes persones majors municipal (c. gerontològic comunitari)	20	0,6
Menjar a Casa	18	0,6
Centres de dia / Estadets diürnes persones majors comunitat autònoma	15	0,5
Ajuda despeses extraordinàries: equipament de la llar (llavadora, nevera, escalfador...)	14	0,4
Programa “No estigues sol per Nadal”	13	0,4
Mesures judicials de menors	12	0,4
Tractament psicològic	11	0,3
Recepció comunicat altres sistemes (Policia, Sanitat, Educació...)	11	0,3

Font: Memòries del Servei d'Informació CMSS Malva-rosa 2014

Les dades d'aquesta taula mostren els recursos que el centre aplica amb més freqüència: l'ajuda econòmica de menjador (beca de menjador) és la més aplicada, i el recurs d'informació sobre ajudes econòmiques municipals, la segona. Destaca, en general, que els recursos més utilitzats són els que ajuden a cobrir necessitats bàsiques (manutenció, llum, aigua, gas...). No obstant això, és rellevant que encara que les atencions a persones majors ocupen el tercer lloc, amb un 13 % de les atencions, el servei de teleassistència, el de dependència i el de geriatría quasi no apliquen recursos.

Com a complement a aquesta informació, adjuntem l'anàlisi de la entrevista mantinguda amb la directora del Centre Municipal de Serveis Socials Malva-rosa. El Cabanyal-Canyamelar és el barri que compta amb un nombre major d'expedients. Això, explica la directora, és a causa de les característiques poblacionals del barri. El barri compta,

d'una banda, amb una nombrosa població envellida que requereix actuacions per part dels serveis socials, i, d'altra banda, amb una població important en risc d'exclusió social, amb moltes necessitats de serveis socials. Aquesta població en situació d'exclusió social es correspon principalment en un primer lloc amb famílies d'ètnia gitana autòctona del barri. Amb aquestes famílies gitanes, al cap dels anys i la intervenció dels serveis socials, s'ha aconseguit un alt grau de normalització i d'escolarització. Però en els últims anys ha aparegut un nou perfil de gitanes d'origen romanés, que presenta un nou treball per als serveis socials. Així doncs, aquest tipus de població abans concentrada als blocs d'habitatges Ruiz Jarabo s'ha ampliat als carrers del Progrés, de Sant Pere i del Pare Lluís Navarro, on els habitatges han sigut objecte d'ocupació il·legal a causa de la degradació del barri per la paralització de llicències.

“Sobretot hi ha gent major, hi ha hagut molt de problema amb el tema del carrer del Progrés, amb el carrer del Pare Lluís Navarro... ha anat deteriorant-se.”

“...si les cases no es reparen es deterioren. Si es deterioren. la gent entre cometes *normalitzada* no vol viure allí, i per això es busca un altre lloc a la ciutat i s'aprofiten cases buides i enderrocs, habitatge precari, per a l'ocupació, i aquesta ocupació produeix un efecte de crida, cosa que abans no teníem.”

A més, aquesta certa permissivitat ha fet un efecte de crida per a altres persones en situació d'exclusió que han arribat al barri. Així, en aquests carrers i en els blocs Ruiz Jarabo la gent de menys recursos i que no han pogut abandonar el barri conviuen en una situació de marginalitat i exclusió social amb les famílies gitanes. En ocasions, en aquesta situació de marginalitat es viu una situació de insalubritat que obliga a una intervenció higienicosanitària per epidèmies. Es remarca també que el treball amb aquestes famílies és un treball de llarga duració, ja que consisteix en la normalització i l'eixida de la marginalitat d'aquestes persones i que no solament consisteix en l'entrega d'un habitatge o d'una pensió.

“Mira, no es veu res, però mira, estem fent açò, açò i açò i açò [...]. És com una carrera, només es veu el títol al final, quan ho has fet durant molt de temps.”

Es percep que la situació actual del barri ha millorat amb el canvi de govern i la posada en funcionament del pla especial de neteja i control d'algunes de les actuacions il·legals al barri, com ara la recollida de ferralla. Però, tot i això, el barri té un gran problema i compta encara amb deficiències en alguns dels serveis públics. Així, trobem que, d'una banda, hi ha una manca d'espais i locals de reunió per a les entitats i les associacions del barri, i d'altra banda hi ha una manca de serveis clars on fer activitats, sobretot per als joves del barri, ja que els existents es troben lluny.

“Ara falten serveis públics, llocs on es puguin realitzar activitats, llocs on la gent pugui tindre, diguem-ne, un club social, no? On puguin fer-se, parlar dels joves sobretot, certes activitats, per exemple els poliesportius, que fan una mica aquesta marxa...”

Més enllà d'això, són apreciables els efectes del conflicte ja que, d'una banda, des del projecte d'obertura de laavinguda de Blasco Ibáñez s'ha apreciat una degradació al barri i un augment de les ocupacions, sobretot a la zona que comprén l'ampliació i la seua ampliació a zones pròximes. D'altra banda, és causa de l'envelliment del barri, ja que moltes persones joves han decidit eixir del barri davant de la situació de degradació i conflicte. A més, moltes de les famílies que eixiren del barri com a conseqüència de la crisi han eixit mal parades i, encara més, el conflicte ha mobilitzat la societat civil de manera que existeix una alta reivindicació i projectes de revitalització del barri.

Pel que fa a les reivindicacions, des del centre municipal de serveis socials s'exposa que la principal reivindicació és una constància i un pla d'actuació i a llarg termini de huit o deu anys com a mínim per a poder actuar i solucionar els problemes socials que han aparegut i aconseguir la normalització del barri. A més, s'exposa que el pla d'actuació ha de ser coordinat, no solament en l'àmbit intern de les mateixes àrees del ajuntament (serveis socials, policia, urbanisme...), sinó a més en consonància amb la Generalitat i en la mesura que siga possible amb el Govern central.

En conclusió, des del Servei es remarquen dos focus d'actuació dins del barri: d'una banda, les atencions a persones majors, i de l'altra, les atencions a famílies en situació d'exclusió social, sobretot famílies gitanes romaneses. Gran part de la problemàtica social que va patir el barri deriva del conflicte que s'ha viscut al barri del

Cabanyal-Canyamelar. Per a solucionar aquesta problemàtica social i normalitzar el barri, és necessari un pla d'actuació a llarg termini de manera coordinada amb les diferents àrees municipals i autonòmiques.

7. ASSOCIACIÓ DE VEÏNS I VEÏNES CABANYAL-CANYAMELAR

L'entrevista següent es va fer al vicepresident de l'Associació de Veïns i Veïnes del Cabanyal. L'associació es va crear en l'època predemocràtica, quan es van crear la majoria d'associacions veïnals. Durant els darrers 18 anys, l'equip de govern de l'associació s'ha mostrat reiteradament en contra del PEPRI i des de l'associació han engegat molts esdeveniments, juntament amb altres associacions del barri, per lluitar contra el PEPRI i la degradació que ha generat al Cabanyal, així com la reivindicació de la normalització del Cabanyal. Fruit de la seua lluita, s'ha constituït com un dels actors fonamentals del barri. Així doncs, l'actuació de l'Associació de Veïns i Veïnes del Cabanyal-Canyamelar durant els darrers vint anys ha estat especialment marcada per la confrontació amb el PEPRI, però, ha anat més dirigida a la crítica dels efectes de degradació que ha tingut al barri que amb el mateix pla urbanístic.

“Nosaltres hem passat, especialment els últims vint anys, defensant-nos contra la política de l'Ajuntament, que pretenia tirar avant la prolongació de Blasco Ibáñez. I no ja tant pel projecte en si, que també, sinó [...] per l'estratègia de l'Ajuntament per a gestionar aquest projecte, que era no posar en marxa pràcticament polítiques que afavoriren la regeneració del barri [...] i en canvi posava en marxa determinades polítiques [...] que el que feien era contribuir a la degradació del barri.”

En l'actualitat ja no es troben en una confrontació amb l'Ajuntament, sinó que es manté una relació de cooperació amb el nou govern municipal (a partir de les eleccions del 24-5-15), al qual, tot i que comprenen la complexa situació que hi ha per a afrontar el futur del barri, consideren responsable únic de la solució de la situació del Cabanyal-Canyamelar. És a dir, la solució dels problemes del barri ha de passar inexorablement per les polítiques municipals.

“L'Ajuntament el va crear, l'Ajuntament l'ha de resoldre, no? O siga, amb un altre alcalde o amb un altre equip de govern, però al final és l'Ajuntament el responsable de resoldre això [...] el camí s'ha de traçar cap a on es vol anar, perquè si no no eixirem d'això en els pròxims 4 anys.”

En aquesta línia, des de l'associació es valora positivament el pla de xoc ja explicat en els punts anteriors, que es va desenvolupar durant 15 dies al Cabanyal-Canyamelar. Però planteja també altres qüestions de convivència i educació que són

fonamentals per a poder mantindre una situació normal del barri. En concret, cal esmentar la millora de la neteja i del servei de recollida.

“Hui dia [...], des que s’han posat en marxa les mesures estes del pla d’urgència i tot això, ha millorat [...]. El barri està més net [...] probablement està més net perquè es neteja més, però a nosaltres ens agradaria que estiguera més net perquè s’embruta menys [...]. El tema passa per no embrutar tant, sobretot en determinades zones [...]. També s’ha notat que ha millorat el tema [...] de les andròmines estes que es tiren [al carrer] [...] és cert que hi ha una milloria en el servei de recollida [...]”

Els problemes del barri són la neteja, la venda de ferralla i de droga, l’habitatge i, per tant, els problemes de convivència propis de un barri en una situació de degradació com és el Cabanyal-Canyamelar. Encara que des de l’Associació de Veïns i Veïnes afirmen que tampoc hi ha problemes de seguretat ciutadana per al veïnat, que això és més una percepció forana fruit de la degradació més que no una realitat del barri.

“Nosaltres sempre hem dit que el barri no és un barri amb problemes de seguretat ciutadana, pel que percebem i per l’experiència, però després també per les dades de la policia nacional [...], que sempre ens diuen que els índexs de perillositat o de delinqüència del barri estan per davall de la mitjana de la ciutat de València. Això és la dada objectiva, però d’altra banda hi ha una dada subjectiva, i és la percepció. La percepció d’inseguretat del barri sí que és alta perquè la degradació, la pobresa o la brutícia produeixen sensació d’inseguretat. Ací tenim un problema [...] de percepció d’inseguretat [...] sobretot de la gent que no és del barri.”

Així, si bé es cert que es troben llocs normalitzats a la zona del Canyamelar i en alguns carrers del Cabanyal, l’anomenada *zona cero* és un focus de problemes. Des de l’Associació de Veïns i Veïnes responsabilitzen de la situació la política del consistori anterior, que es veu com una política que instigava el barri a la degradació absoluta per a aconseguir la debilitació de l’oposició al PEPRI i, per tant, no tindre problemes a l’hora d’imposar el pla urbanístic.

“Jo crec que tots aquests problemes socials [...] són conseqüència de l’estratègia de l’equip de govern anterior.... La seua estratègia política per a portar avant el pla urbanístic passava per això [...]. L’Ajuntament necessitava ficar ací el problema perquè aquest problema, d’alguna manera, anara drenant-los allò, anara facilitant-los la

capacitat de resistència... I l'Ajuntament, doncs, o posava gent o quan compraven una casa deixaven les portes obertes perquè la pluja entrara i se'n degradara l'estructura [...] l'Ajuntament ha consentit moltes coses [...] hi ha moltes coses que es consenten perquè al final han d'estar en algun lloc [...]. Si, a més, consentir-ho va a favor de la política municipal, doncs fenomenal [...], forma part dels manuals d'intervenció en els centres històrics: fase prèvia de degradació. Aleshores, sí, jo crec que té molt a veure amb el PEPRI.”

La principal necessitat que veuen des de l'Associació és la normalització del barri, que passa per esdevindre un barri més de València, és a dir, un barri que no estiga marcat per la degradació i la situació d'anormalitat que els darrers divuit anys de polítiques municipals han deixat al barri. Per aquesta raó reclamen que els problemes del barri (com pot ser el de la droga) no es consideren una situació específica del barri, sinó que es tracte com un problema del conjunt de la ciutat i així poder engegar un camí de futur.

“El Cabanyal no és un barri específic per a resoldre determinats problemes, ni per a aparcar determinades històries com ha ocorregut ací [...]. El que volem és respirar un poquet profundament [...], ser un barri més o menys normal de la ciutat de València. Ací ens tocarà la part proporcional de tots els béns i tots els problemes que hi ha en la resta de la ciutat [...]. I una vegada que estiguem més o menys en aquesta situació sense tindre aquesta pressió, aleshores el barri podrà començar a encarar el futur [...].”

Per a la normalització del barri, que és la paraula clau en l'entrevista feta a l'Associació de Veïns i Veïnes del Cabanyal, es demanen més recursos i institucions per al barri, com poden ser poliesportius municipals, serveis de joventut i, principalment, la instal·lació física de Serveis Socials al Cabanyal, ja que es té una percepció d'insuficiència respecte del CMSS Malva-rosa, i pensen que si el nucli dels problemes que han de solucionar es troben al Cabanyal, la institució també hauria d'estar físicament al barri. També és de vital importància el suport al comerç i solucionar el problema dels habitatges; pel que fa als ocupats i quant als buits. Aconseguir que al barri torne a viure gent que se n'havia anat, o que hi vinga gent jove, ja que, si no hi ha gent amb un nivell adquisitiu acceptable, tampoc el comerç podrà funcionar. Totes aquestes necessitats (més gent jove, solucionar els problemes dels habitatges, uns

Serveis Socials físics al barri, ajudar el comerç...) es consideren indispensables per a poder deixar un passat de degradació cap a un futur de normalització.

“El barri necessitava normalitzar-se. El barri necessita començar, o siga, el punt de partida per a afrontar el futur si estàs normalitzat..., i ser un barri com la resta de la ciutat de València.”

8. CONCLUSIONS

El barri del Cabanyal-Canyamelar és un barri molt heterogeni tant en la població com en la distribució urbanística, fruit de la seua evolució històrica i social. No cal subratllar que l'anàlisi d'aquest estudi s'ha centrat, com s'assenyala en la presentació de l'informe, en la perspectiva dels serveis socials municipals, cosa que explica que s'hagen recalcat especialment les zones i els col·lectius poblacionals del barri que presenten especials dificultats.

Aquest barri presenta des de fa anys una sèrie de problemes estructurals que s'han mantingut bàsicament inalterables: l'envelliment de la població, els problemes d'habitatge i la degradació en determinats nuclis. Aquests es corresponen amb la zona entre els carrers on es va projectar l'ampliació de l'avinguda de Blasco Ibáñez, Millars - Empar Guillem i Llavador-Pescadors, així com els seus voltants. En aquesta zona cal fer menció especial als blocs portuaris Ruiz Jarabo, zona d'especial actuació des de Serveis Socials per la concentració de població vulnerable que hi ha.

En definitiva, podem identificar com a conclusions els principals trets que caracteritzen el barri actualment per a Serveis Socials:

- El barri del Cabanyal-Canyamelar pateix un important problema amb relació a l'habitatge, fonamentalment a la zona afectada per la pretesa "prolongació" i els carrers adjacents. La degradació que s'ha produït ha afectat importants nuclis de persones que vivien tradicionalment al barri i s'han vist forçades a abandonar els seus habitatges, o aquests es troben en condicions insalubres. Molts han sigut ocupats per població de característiques marginals, famílies vulnerables amb menors que poden estar patint les conseqüències, entre altres, sanitàries, relacionals, socials, etc.
- En el procés que ha protagonitzat el barri, s'ha generat un important moviment veïnal i associatiu que ha enriquit el teixit social del barri de forma molt important, i es pot dir que és una de les zones més actives des del punt de vista de la mobilització i la participació ciutadana. Aquestes entitats, algunes enfrontades amb altres per la presa de partit que s'ha produït davant

del conflicte, són molt reivindicatives i sol·liciten sovint suports, com ara seus o espais per a les seues activitats.

- Una de les principals reivindicacions que es realitzen des de les entitats veïnals és la "normalització", entesa aquesta des del punt de vista de la vida que els ciutadans i ciutadanes han de viure en relació amb el seu entorn, així com des de l'atenció que han de rebre des de les institucions.
- La població gitana del barri és un dels seus elements importants. Trobem dins d'aquest col·lectiu una part normalitzada, les famílies gitanes tradicionals, i una altra que presenta grans dèficits en les seues condicions de vida. Aquestes afecten especialment els menors, cosa que es tradueix en un alt absentisme escolar i altres problemes que afecten directament el seu desenvolupament. Entre aquests darrers, les famílies gitanes romaneses són les que presenten condicions més precàries, i algunes no desitgen ser objecte d'intervenció. Algunes activitats, que s'acosten a la il·legalitat o són directament il·legals, amb què aquestes famílies es relacionen (drogues, recollida de ferralla) fan més difícil la intervenció tècnica des dels Serveis Socials.
- Dins del context dels Poblatos Marítics, el Cabanyal-Canyamelar és el barri amb població més envellida. Per aquest motiu, la població major és un dels sectors de població que més cal tindre en compte, en concret les dones majors soles. Com en altres zones de la ciutat de València, l'increment d'aquest sector de població i sobretot les seues condicions de vida, moltes vegades amb un important aïllament social, i les dels habitatges en què resideixen fan que siga un sector prioritari per a Serveis Socials.
- Aquests dos tipus de població, més jove de nacionalitat romanesa i d'ètnia gitana, i més major de dones soles, dibuixa els dos focus principals d'acció al barri per a Serveis Socials. En qualsevol cas, l'actuació tècnica que ja s'està desenvolupant al barri per part del CMSS Malva-rosa és important, encara que la seua seu no es troba en els límits territorials del barri. El seu pes en el conjunt del centre és superior al que representaria

proporcionalment el seu pes poblacional (32,6 %), com és visible en el fet que en pràcticament tots els programes i serveis del CMSS el barri del Cabanyal-Canyamelar supera el 40 % de les atencions.

9. BIBLIOGRAFIA

- Ajuntament de València (2015). “L’Ajuntament sol·licita a la Generalitat que anul·le el PEPRI del Cabanyal i aprobe les normes transitòries per a la seua rehabilitació” [en línia]. <<http://www.valencia.es/valencia/noticias/> [Consulta: 1 agost 2015]
- Blasco, C. (2004). “Sexe i longevitat: per què les dones viuen més que els homes?”. *Mètode* 43. Disponible en línia: <<http://metode.cat/Revistes/Monografics/Envelliment-El-pas-del-temps/Sexe-i-longevitat-per-que-les-dones-viuen-mes-que-els-homes>>. [Consulta: 7 juliol 2015]
- Bro, S. (1983). *Les drassanes del Grau de la Mar*. València: Ateneu Marítim, llibre del XXV aniversari.
- Comissió Municipal per a la Redistribució Territorial i Administrativa (1981). *Els nous districtes de la ciutat de València*, València: Ajuntament de València.
- García Pilán, P., i Ruiz Torres, M. (2013). “Disolución del lugar y espacios del miedo en El Cabanyal”, en J. Cucó, J. La ciudad pervertida. Una mirada sobre la Valencia global. Barcelona: Anthropos.
- Delegació de Descentralització (1985), *Junta Municipal del Maritim*.
- EFE/LEVANTE-EMV.COM (2015). “Ribó: «Derogar el Pepri cierra una etapa de degradación»”. *Levante - El Mercantil Valenciano* [en línia]. <<http://www.levante-emv.com/valencia/2015/07/30/ribo-derogar-pepri-cierra-etapa/1296947.html>>. [Consulta: 31 juliol 2015]
- García, H. (2015). “El ayuntamiento optará a un fondo europeo de 120 millones para el Cabanyal”. *Levante - El Mercantil Valenciano* [en línia]. <<http://www.levante-emv.com/valencia/2015/07/11/ayuntamiento-optara-fondo-europeo-120/1289355.html>>. [Consulta 11 juliol 2015]

- Garsán, C. (2015). “Camiones de limpieza y una patrulla arrancan el plan de choque del Cabanyal”. *Las Provincias*, 8 juliol 2015.
- Gómez Ferri, J. (2004). *Del patrimonio a la identidad. La sociedad civil como activadora patrimonial en la ciudad de Valencia*. València: Universitat de València.
- Herrero, L, & Soldevilla, L. (2010). “La plataforma Salvem el Cabanyal: doce años de lucha ciudadana”. *E-rph: Revista Electrónica de Patrimonio Histórico* 6.
- Martínez, Á, & Giménez, A. (2014). *La Valencia desaparecida*. Madrid: Tempora.
- Navarro Eslava, L. (2014). “Salvem el Cabanyal: Urban movements and their claim for the «Right to the City»”. *VLC arquitectura. Research Journal* 1 (2).
- Oficina Municipal d'Estadística (2014), “Distrito 11. Poblados Marítimos. Barrio 2. Cabanyal-Canyamelar”. <http://www.valencia.es/ayuntamiento/estadistica.nsf/>
- Parrilla, J. (2015). “Las familias de la droga se hacen fuertes en el Cabanyal”. *Levante - El Mercantil Valenciano* [en línia]. <<http://www.levante-emv.com/valencia/2015/07/09/familias-droga-fuertes-cabanyal/1288416.html>>. [Consulta: 10 juliol 2015]
- Parrilla, J. (2015). “Las familias gitanas del Cabanyal quieren participar en la recuperación del barrio”. *Levante - El Mercantil Valenciano*, 4 juliol 2015, p. 15.
- Ros, M. (2015). “Diez días para presentar un plan del Cabanyal que logre fondos europeos”. *Levante - El Mercantil Valenciano* [en línia]. <<http://www.levante-emv.com/valencia/2015/08/06/diez-dias-presentar-plan-cabanyal/1299502.html>>. [Consulta: 6 agost 2015]
- Sanchis, A. (1998). *Historia del Cabanyal. Siglo XX y un incierto futuro*. València: Javier Boronat Editor.

- Sanchis, A. (2008). *Historia del Cabanyal, Poble Nou de la Mar* [en línia]. <<https://antoniosanchis.wordpress.com/historia-del-cabanyal-poble-nou-de-la-mar/>>. [Consulta: 23 juliol 2015]
- Servei de Benestar Social i Integració (2004). Memòria del Servei d'Informació del 2004-2005-2006-2014. <http://www.valencia.es/ayuntamiento/bienestarsocial.nsf> [Consulta: 27 juliol 2015]
- Servei Municipal d'Educació (2008). Relació de centres educatius per districtes municipals i barris. Curs 2007-2008.
- Serrano, A (2015). “El ayuntamiento pide derogar el plan del Cabanyal y apostará por la rehabilitación”. *Levante - El Mercantil Valenciano* [en línia]. <<http://www.levante-emv.com/valencia/2015/07/17/ayuntamiento-pide-derogar-plan-cabanyal/1291941.html>>. [Consulta: 20 juliol 2015]
- Vilanova, T. (2008). “Diari de 10 anys: La lluita al Cabanyal” [en línia]. <<http://www.cabanyal.com/nou/la-lluita/>>. [Consulta: 10 juliol 2015]